

ANALIZA NAJČEŠĆIH POGRJEŠAKA U UČENJU ENGLESKOGA I TALIJANSKOGA JEZIKA

*Mira Braović Plavša, Ivana Bojčić**

Centar za strane jezike Split

U ovom ćemo članku predočiti različite vrste pogrješaka koje se javljaju kod učenja engleskoga i talijanskoga jezika na svim razinama znanja. Pogrješke smo klasificirali prema načinu, sredstvu i razini, te ih popratili primjerima. Također smo pojasnili razliku između sistematskih i povremenih pogrješaka. Kao najčešći uzrok pogrješaka naveli smo pojavu međujezika, prijelaznoga jezičnog sustava, koji dovodi do interferencije dvaju ili više jezika kao i dijalekta. Također smo se bavili načinima ispravljanja pogrješaka, bilo u verbalnoj komunikaciji bilo u jeziku pisanoga izraza, te utjecajem koje takvo ispravljanje ima na učenika i njegov daljnji rad.

Ključne riječi: klasifikacija pogrješaka, međujezik, povremene pogrješke, sistemske pogrješke, ispravljanje pogrješaka

O. UVOD

Stara poslovica kaže kako je grijesiti ljudski. Ta je osobina svojstvena samo ljudima, životinje i predmeti ne grijese. I govor je također odlika isključivo ljudskoga roda, a iz njega proizlazi sva mudrost i znanje. Dakle, ako je govoriti i grijesiti svojstveno ljudima, tada su jezične pogrješke kulminacija ljudske osobnosti (James, 1998:1).

Jezične pogrješke javljaju se svakodnevo u uporabi materinskoga jezika i nisu vezane samo za učenje stranoga jezika. Istina je da su tada češće i da kod učenika stvaraju osjećaj nelagode, što nerijetko dovodi do odustajanja umjesto pokušaja uklanjanja pogrješke. Najčešće su uzrokovane nedovoljnim poznavanjem jezičnih zakonitosti, međutim, ponekad dolazi i do nepravilne primjene poznatih jezičnih struktura.

Analiza pogrješaka stoga je jako važna kako bi se otkrile kategorije i uzroci pogrješaka koje se javljaju kod učenika u procesu učenja stranoga jezika, ali isto tako i primjeren način njihova ispravljanja.

I. VRSTE POGRJEŠAKA

Prije nego što počnemo s analizom pogrješaka, važno je definirati dvije osnovne vrste:

* Mira Braović Plavša, Centar za strane jezike Split; e-mail: mbraovic@yahoo.com

* Ivana Bojčić, Centar za strane jezike Split; e-mail: ivanabojcic@yahoo.com

sistematske (eng. error / tal. errore) ili pogrješke zbog nedostatka jezične kompetencije i *povremene* (eng. mistake / tal. sbaglio) ili pogrješke u korištenju naučenih jezičnih struktura. Sistematske pogrješke odražavaju učenikovo znanje, veoma su važne i kod njih je potrebna intervencija nastavnika da se pogrješka prepozna, a potom ispravi. One se javljaju isključivo kod učenja stranoga jezika. Povremene pogrješke manje su važne u procesu učenja stranoga jezika jer se događaju i izvornim govornicima koji su dobro ovladali strukturama materinskoga jezika. Nisu vezane za nepoznavanje određene jezične materije i učenik ih može sam prepoznati i ispraviti.

U slučaju sistemske pogrješke nastavnik mora rastumačiti spornu materiju, dok kod povremenih pogrješaka nastavnik samo prati i nadgleda učenika u procesu ispravljanja i osigurava daljnje vježbanje ako to smatra potrebnim (James, 1998:86).

Dakle, nisu sve pogrješke uzrokovanе neznanjem i ne trebaju se ispravljati na isti način. Kada govorimo o pogrješci koja je nastala uslijed pomanjkanja jezične kompetencije, tj. nedovoljnoga poznавanja jezičnih zakonitosti, tada ispravljanje ne samo da nije primjерено nego će vjerojatno dovesti do zabune kod učenika.

Možda u takvim slučajevima ne bi trebalo koristiti termin pogrješka nego pomanjkanje jezične kompetencije, tj. nesavladivost jezičnih i gramatičkih činjenica, te nedovoljna automatizacija jezičnih struktura (Stremečki Marković, 2000:58).

Za neke vrste pogrješaka ne postoje jezične zakonitosti koje se mogu naučiti kako bi ih se sprječilo, što znači da se tu mora pribjeći pojašnjavanju, a ne ispravljanju istih.

S druge pak strane, ako se pogrješka dogodila zbog nepravilne primjene poznatih jezičnih struktura, nije uvijek nužno odmah reagirati i ispravljati ju jer je možda posrijedi nerazumijevanje, te ju je potrebno ponovno rastumačiti.

Najbolje primjere tih pogrješaka pružit će nam učenici u dobi od 10 i 11 godina koji se do tada nisu susreli s glagolskim vremenom *Present Perfect* u engleskom jeziku, nego samo sa *Simple Past* vremenom koje je, rečeno im je, ekvivalent hrvatskom perfektu. Rečenicu Bio sam u Londonu u hrvatskom smo jeziku izrazili perfektom. Naravno, učenici će takvu rečenicu prevesti kao I was in London, a ne kao I have been in London, kako je ispravno.

U talijanskom jeziku sličnu ćemo situaciju susresti kod učenika u dobi od 14 i 15 godina koji nisu upoznati s uporabom konjunktiva te će rečenicu Mislim da je ona dobra prevesti kao Penso che lei è brava umjesto Penso che lei sia brava.

Broj takvih pogrješaka se smanjuje na višim razinama jer učenici usvajaju sve više znanja o stranom jeziku i njegovim strukturama.

2. UZROCI POGRJEŠAKA I MEĐUJEZIK

Uzroci pogrješaka u učenju stranoga jezika mogu biti različiti, kao pogrješke izostavljanja određenoga elementa (eng. omission). Tako učenici često izostavljaju određeni član jer kao takav ne postoji u hrvatskom jeziku, te je samim tim njegova uporaba u engleskom i talijanskem nejasna.

Učenici također vrlo često generaliziraju (eng. overgeneralization) jezična pravila te ih primjenjuju i kada to nije ispravno, na primjer kada u engleskom jeziku koriste oblik eated

umjesto *ate*, jer su naučili da se prošlo vrijeme glagola tvori uz pomoć nastavka –ed na infinitiv (Ellis, 1997:19).

Interferencija materinskoga ili drugoga stranog jezika, tj. međujezični transfer koji dovodi do pojave prijelaznoga jezičnog sustava – međujezika (eng. interlanguage / tal. interlingua) – također je jedan od glavnih uzroka pogrešaka. Pojam međujezika prvi je uveo Larry Selinker 1972. godine, a podrazumijeva uporabu jezičnih pravila i struktura materinskoga jezika na strani jezik.

Bio bi to jezični sustav u stalnoj promjeni koji u svakoj svojoj fazi podrazumijeva norme, a koje sam učenik stvara i pretpostavlja za strani jezik. Temelji se na nekoj vrsti skrivenе jezične strukture koju učenik posjeduje jer je usvojio kroz materinski jezik (Mezzardì, 2002:2).

Koncept međujezika uključivao bi, dakle, sljedeće točke vezane za usvajanje stranoga jezika:

- učenik stvara vlastiti sustav apstraktnih jezičnih pravila prema kojima shvaća i reproducira strani jezik
- gramatička pravila međujezika su propustna, što znači da su podložna vanjskom i unutarnjem utjecaju
- učenikovo poimanje gramatike je također promjenjivo, on stvara nova pravila, mijenja postojeća ili rekonstruira cijeli sustav
- učenik razvija međujezik koristeći različite strategije učenja, pa su tako različite pogreške proizvod različitih strategija
- gramatička pravila međujezika često se ukorijene (eng. fossilize) kod učenja stranoga jezika; Selinker naglašava kako tek 5% učenika uspije strani jezik razviti kao zaseban jezični sustav sa svojim zakonitostima (Ellis, 1997:33).

Glavni uzrok zbog kojeg se gramatička pravila međujezika ukorijene, prema Selinkeru je u mentalnom procesu koji nazivamo „transferom“ između dvaju jezika. Drugim riječima, gramatička pravila međujezika učenici ne grade na praznini, nego na onim jezičnim pravilima koja posjeduju, dakle, ponajprije pravilima materinskoga jezika, ali u nekim slučajevima i drugoga stranog jezika koji se uči (isto, 52).

Transfer nije nužno negativna pojava, može biti i pozitivna ako nam jezična pravila jednoga jezika pomažu da lakše shvatimo ona u stranom.

Takav bi primjer bio konjugacija glagola. Učenici s lakoćom shvaćaju zašto svako lice jednine i množine ima svoj glagolski nastavak ili u nekim slučajevima i novi oblik. Za razliku od naših učenika, djeca kojima je materinski jezik engleski imaju poteškoća s tim gramatičkim oblicima jer oni kao takvi ne postoje u njihovom materinskom jeziku, a samim tim ni u njihovoj „međujezičnoj gramatici“.

Naravno, kroz sljedećih nekoliko primjera mi ćemo razmotriti negativni transfer, točnije slučajeve u kojima različosti gramatičkih pravila dvaju jezika rezultiraju pogreškama.

Primjena hrvatskih jezičnih struktura i njihovo doslovno prevodenje veliki su uzrok pogrešaka i vrlo je česta pojava ne samo na početnoj nego i kasnijim razinama učenja jezika.

Primjer takvih pogrešaka koje su česte u ranoj fazi učenja engleskoga jezika je rečenica

I have ten umjesto I am ten, jer se učenici vode hrvatskom rečenicom Ja imam 10 godina.

U talijanskom se tako susreće rečenica Io sono fame, a ne Io ho fame kada učenici žele reći da su gladni jer ponovno imamo hrvatsku rečenicu Gladan sam, a ne Imam glad, kako glasi doslovan prijevod s talijanskoga.

Ponekad doslovno prevođenje nije jedini uzrok pogrešaka jer se uz njega javlja i pogrešna uporaba nekih jezičnih struktura u materinskom jeziku. Dakle, nije riječ samo o negativnom transferu nego i o ukorijenjenoj pogrešnoj primjeni jezičnoga pravila u materinskom jeziku.

Koliko smo puta čuli od naših učenika kako idu u liječnika, a da ih pritom nismo ispravili. Prevodeći takvu rečenicu na engleski jezik dobije se I go in the doctor's umjesto I go to the doctor's ili u talijanskom Vado in medico umjesto Vado dal medico. Međutim, ako učenike upozorimo na neispravnost hrvatske rečenice, moguće je da ćemo spriječiti pogreške i u stranom jeziku.

Govoreći o doslovnom prevođenju s hrvatskoga na strani jezik, potrebno je spomenuti i jezično bogatstvo jezika koje je posebno i različito za svaki jezik. Nema sumnje da se svaki govornik nađe u situaciji da ne poznaje neku riječ na stranom jeziku pa je mora potražiti u rječniku, gdje se kao mogući ekvivalent nađe četiri ili čak pet riječi.

Pravi je primjer za to hrvatska riječ sat koja u engleskom ima tri ekvivalenta: clock, watch i hour, a u talijanskom dva: orologio i ora.

Ove leksičke pogreške događaju se zbog pogrešnoga odabira riječi u stranom jeziku jer se ne može uvijek biti siguran koju rabiti između ponuđenih. Budući da ih je vrlo teško spriječiti, javljaju se na svim razinama učenja stranoga jezika.

Kada se spominje jezično bogatstvo, nezaobilazna je uporaba dijalekta kao jednog od njegovih vidova. U Dalmaciji se osjeća snažan utjecaj talijanskoga jezika pa je upravo zbog tog ponekad teško iskorijeniti neke pogreške.

Primjeri za to su češće leksičke nego gramatičke prirode, kao uporaba riječi advocato u talijanskom jeziku umjesto riječi avvocato jer se odvjetnici u Dalmaciji nazivaju advokatima. Za engleski jezik kao primjer mogli bismo uzeti riječ balloon koju učenici često stavljaju umjesto riječi ball upravo zato što loptu u Dalmaciji nazivaju balunom.

Za engleski jezik ovdje se može govoriti ne samo o dijalektu nego i o internacionalnim riječima koje često uzrokuju pogreške u pisanju.

Riječi kao kompjuter ili muzika, koje često koristimo umjesto hrvatskih inačica računalo i glazba, dovode do toga da ih naši učenici pogrešno pišu pa ih u njihovim pismenim radovima možemo naći napisane kao compjuter, kompiuter, muzik ili muzic, a ne computer i music, kako je pravilno.

Negativni transfer ne događa se nužno između materinskoga i stranoga jezika, utjecaj jednoga stranog jezika na drugi također je čest uzrok pogrešaka u učenju stranih jezika. Djeca engleski jezik počinju učiti već u dobi od pet godina, dok se s talijanskim susreću najčešće tek u svojoj desetoj godini života. Dakle, ako su učenici uspjeli prihvati engleski kao zaseban jezični sustav, svakako će u početnoj fazi učenja talijanski pokušati staviti u njegove okvire. Zbog interferencije tih dvaju jezika česte su leksičke i gramatičke pogreške.

Na primjer, učenici često koriste termin parenti za roditelje po engleskom parents, a ne genitori, kako je to u talijanskom jeziku, ili termin relativi za rodbinu prema engleskom

relatives, a ne *cugini*. Obje riječi postoje u talijanskom jeziku, ali ne u tom značenju u kojem ih oni koriste. Gramatička pogrješka koju često susrećemo iz istog razloga je uporaba prijedloga *in* ispred imena grada prema engleskom *in London*, umjesto prijedloga *a* kako je ispravno u talijanskom jeziku – *a Londra*.

Vidimo da su uzroci pogrješaka raznovrsni te da ih, zbog njihove prirode, nije uvijek lako spriječiti. Ono čemu treba svakako težiti je da učenici shvate strani jezik kao neovisni jezični sustav čije zakonitosti trebaju svladati kao takve, kako bi se izbjegle pogrješke.

3. KLASIFIKACIJA POGRJEŠAKA PREMA LINGVISTIČKOJ RAZINI

Klasifikacija pogrješaka može se napraviti pomoću tri kriterija: *način* (eng. modality), *sredstvo* (eng. medium) te *razina* (eng. level).

Način je kriterij kod kojeg se vodimo po tome kada je učenik napravio pogrješku; pri stvaranju vlastitoga izričaja ili pismenoga rada ili pri razumijevanju gotove jezične strukture, bilo pisane ili izrečene.

Sredstvo kao kriterij, s druge pak strane, bavi se oblikom jezika koji se reproducira ili razumije, koji može biti pisani ili izrečeni. U pisanom jeziku koristimo se grafičkim simbolima, dok se u govornom koristimo glasovima (James, 1998:129).

Uzimajući u obzir ta dva kriterija, možemo reći da pogrješke mogu nastati u govoru, čitanju, pisanju i slušanju. Kod ovih pogrješaka više govorimo o razini poznavanja stranoga jezika nego o klasičnoj vrsti pogrješke, pa bi tako pogrješke u govoru i pisanju značile nepravilnu i nejasnu strukturu izričaja, a one u čitanju i slušanju nedovoljno razumijevanje pročitanoga ili odslušanoga teksta.

Pogrješke u pisanju i govoru mogu se lakše analizirati jer je tu riječ o izravnom učenikovom proizvodu. Ipak učenici često pojednostavljaju jezik i služe se isključivo oblicima koje dobro poznaju, pa tako izbjegnu moguće pogrješke.

Pogrješke u slušanju i čitanju povezuju se s nedovoljnom percepcijom, a ne nepoznavanjem jezika. Izričaji nisu izravan učenikov proizvod, te se za razumijevanje pojedinih riječi ili struktura mogu osloniti na kontekst u kojem se one nalaze i tako predvidjeti njihovo značenje. Dakle, ni kod ovih pogrješaka ne možemo imati pravi uvid u učenikovo poznavanje jezika.

Razina je kriterij kod koje razlikujemo tri podskupine pogrješaka: *tekstualne* (eng. text), *govorne* (eng. discourse) i *sadržajne* (eng. substance).

Tekst se odnosi na svaki paragraf, bilo pisani ili izgovoren, bilo koje dužine i trajanja, koji tvori samostalnu smislenu cjelinu koja ima pravilnu strukturu. Pogrješke u tekstu javljaju se zbog nepoznavanja ili nepravilne uporabe leksičko-gramatičkih pravila jezika ili načina na koji se oni rabe kako bi se postigla pravilna struktura (James, 1998:142).

Za razliku od teksta koji je proizvod, *govor* je proces. Pogrješke koje najčešće susrećemo u govornom procesu su upravo one vezane za jasnoću teme, suvislost i povezanost razgovora ili logičnost njegova slijeda.

Pragmatičke pogrješke u govornom procesu, s druge strane, ne odnose se na nedovoljno poznavanje jezika nego kulture, točnije prikladnoga društvenog ponašanja ljudi koji taj jezik govore (isto:165).

Primjer koji često susrećemo je uporaba riječi *molim* (*eng. please*) u engleskom jeziku iza svake naredbe, koju učenici često zaboravljaju jer u našoj kulturi, nažalost, ona nije uobičajena.

Naravno pogreške u govoru mogu nastati ako se nešto pogrešno protumači ili shvati, bilo zbog nedovoljnoga poznавanja materije bilo zbog nejasnoga izričaja (isto:167).

Takva vrsta nejasnoće često se susreće kada se učenicima pokušava objasniti ulogu engleske kraljevske obitelji. Sliku koju naša djeca imaju o kraljevima i kraljicama je uvelike različit od stvarne njihove uloge, pa često priča o političkom uređenju Velike Britanije ostaje nejasna.

Pogrješke prema **sadržajnoj razini**, kojima ćemo posvetiti najviše pozornosti, mogu se podijeliti u četiri skupine: *gramatičke, leksičke, pravopisne i pogrješke u izgovoru*.

Gramatičke pogreške, uz one leksičke, najčešća su vrsta pogrešaka koju susrećemo kod učenja stranoga jezika. Mogu biti **morfološke** pogreške, vezane za riječi kao jedinice, ili **sintaksne**, vezane za organizaciju tih riječi u veće cjeline (James,1998:154).

Morfološke pogreške vezane su uz vrste riječi i njihove promjene prema odgovarajućim pravilima, npr. kod imenica jednina i množina, kod glagola vremena, zamjenica lica i slično (isto:154).

Primjera radi uzet ćemo talijanski pridjev *viola* (*ljubičaste boje*), koji za razliku od većine drugih talijanskih pridjeva ima isti oblik za jednинu i množinu kao i za muški i ženski rod, ali ipak učenici koriste *violi fiori* umjesto *viola fiori* (*ljubičasti cvjetovi*).

U početnoj fazi učenja engleskoga jezika gotovo svi učenici ispuštaju nastavak -s i -es za treće lice jednine prezenta glagola, pa imamo rečenice *she go to school*, umjesto *she goes to school*.

Sintaksne se pogreške očituju u slaganju riječi u izraze, jednostavne i složene rečenice, ali i međusobnom povezivanju tih izraza i rečenica (isto:156).

U engleskom jeziku kao primjer možemo uzeti izraz *go home* (*ići kući*) koji kod učenika često poprima oblike *go to home* ili *go to the home*.

Talijanski jezik nerijetko izaziva pogreške zbog pogrešnoga odabira glagolskoga oblika koji dolazi u zavisnoj rečenici iza glagole *sentire* (*čuti*) i *vedere* (*vidjeti*). Dakle, rečenice Lo vedo andare via (*vidim ga kako odlazi*) i Lo vedo andando via (*vidim ga dok odlazim*) zbog glagolskoga oblika u zavisnoj rečenice mijenjaju svoje značenje.

Gramatičke se pogreške ipak smanjuju kroz godine učenja kako učenici usvajaju sve više pravila i struktura stranoga jezika.

Leksičke pogreške mogu biti **formalne**, tj. u obliku riječi (eng. formal) ili **semantičke**, tj. u značenju riječi (eng. semantic).

Kod **formalnih pogrešaka** govorimo o parovima riječi koje izgledaju ili zvuče slično, pa je zbunjujuća njihova uporaba (James, 1998:145).

Kad je takav pogrešan odabir riječi uvjetovan sličnosti u oblicima riječi između materinskoga i stranoga jezika, tada govorimo o tzv. lažnim parovima (isto:147).

Primjeri riječi koje slično izgledaju su talijanske riječi *pesca* (breskva) i *pesce* (riba), pa je često učenicima najdraža *torta di pesce* (riblja torta) ili *pesche alla grilla* (breskve sa žara) umjesto obrnuto.

Isto tako, kada govorimo o lažnim parovima, često u engleskom jeziku najđemo na rečeniku He broke his leg and was taken to ambulant / amulance. Prema hrvatskoj riječi ambulanta učenici tvore engleski oblik ambulant, koji kao takav postoji, ali je pridjev sa značenjem pokretan. Postoji i riječ *ambulance*, ali opet sa značenjem vozila prve pomoći, a nikako ambulante. Engleska riječ za ambulantu je *surgery*.

Formalne pogrješke također mogu biti uzrokovane pogrešnom tvorbom riječi u stranom jeziku bilo zbog utjecaja materinskoga jezika ili zbog netočne uporabe pravila tvorbe riječi u stranom jeziku (isto:145).

Uzet ćemo za primjer riječ ananas koja u engleskom ima potpuno različiti oblik pine-apple, a ipak učenici često posuđuju hrvatski oblik.

U talijanskom jeziku dat ćemo primjer kako tvorba nekih riječi može uzrokovati pogrešan oblik kod drugih, ako se povodimo istim pravilom. Riječi pranzo (ručak) i cena (večera) imaju odgovarajuće glagole u talijanskom jeziku, cenare (ručavati) i cenare (večeravati). Za razliku od njih, colazione (doručak) nema odgovarajući glagol već izraz fare colazione („imati doručak“). Ipak, kod naših učenika često čujemo kako ujutro colaziona umjesto fa colazione.

Važan uzrok pogrješaka u obliku riječi također je pogrešna primjena nekih od procesa tvorbe riječi pa nastaju pogrješke ispuštanja slova, dodavanja slova gdje ne treba, pogrešan poredak slova u riječi i slično (isto:150).

Taj vid pogrješaka čest je u talijanskom jeziku jer u njemu ima puno tzv. *doppia*, tj. duplih slova. Tako će riječ casa (kuća) nerijetko postati cassa (kasa) i obrnuto.

U engleskom jeziku nailazimo na riječ little (malo) napisanu kao little, što ukazuje na pogrešan poredak slova u riječi.

Kod **semantičkih pogrješaka** učenici koriste oblik koji kao takav postoji u stranom jeziku, ali nema značenje koje se želi izraziti. Dakle, riječi koje naizgled imaju isto značenje ne mogu se uvijek koristiti u istom kontekstu (isto:151).

Primjer takve pogrješke u talijanskom jeziku je uporaba riječi muro (vanjski zid kuće ili zidine) umjesto riječi parete (unutarnji zidovi kuće), pa rečenica Il quadro era appeso al muro (slika je bila obješena na vanjski zid) kod Talijana može izazvati najasnoće.

Također, u engleskom jeziku rečenica She was a big woman može značiti da je bila važna / velikodušna žena, ali i visoka žena. Ako pak kažemo she was tall woman, znamo da je bila visoka, a ako kažemo great woman, znamo da je bila velikodušna.

Semantičke se pogrješke javljaju i kod kolokacija; riječi koje uvijek idu skupa i tako tvore smisalne izraze (isto:152).

U engleskom jeziku ćemo reći make bed i do homework, a nikad do bed ili make homework iako glagoli make i do imaju u hrvatskom isto značenje – raditi.

U novije se vrijeme sve više govori o kompleksnosti učenja stranoga jezika, pa se stoga i više pozornosti daje pravopisnim pogrješkama i pogrješkama u izgovoru. Takve se pogrješke ne susreću svakodnevno jer se pravopisne mogu naći samo u jeziku pisanoga izraza, a izgovorne u usmenom izražavanju, ali to ne znači da ih je manje ili da ih je lakše spriječiti.

Kada govorimo o pravopisnim pogrješkama i onima u izgovoru, potrebno je prisjetiti se pravila o podudarnost između glasova i slova: odredena slova ili kombinacije slova

izgovaraju se na određeni način. Većina jezika, među kojima i talijanski, ima jasnu ovu korespondenciju. Engleski jezik, nažalost, dobar je primjer jezika na koji se to ne odnosi. U njemu postoje brojni primjeri riječi čiji se izgovor ne može logično predvidjeti iz načina koji se pišu, a vrijedi i obrnuto (Ur, 2004:56).

Pravopisne pogreške očituju se u pogrešno napisanoj riječi jer učenici ne znaju koji grafički simbol odgovara kojem glasu. Naravno, u engleskom jeziku isti glas može imati i više odgovarajućih načina pisanja.

Primjera radi uzet ćemo engleske homofone sea (more) i see (vidjeti), riječi koje se isto izgovaraju, a različito pišu. Takvih je riječi puno u engleskom jeziku, a kako ćemo ih pisati ne možemo znati ako ih nismo prije susreli u pisanom obliku ili ako nismo provjerili u rječniku. Dakle, kada govorimo o engleskom jeziku, onda treba uzeti u obzir činjenicu da ne postoje jezična pravila koja točno određuju kako se nešto čita ili piše, pa je stoga to teško naučiti. Talijanski jezik utoliko olakšava učenje jer ima pravila za pisanje određenih glasovnih skupina. Unatoč tomu, dupla slova nerijetko predstavljaju problem.

Pod pravopisnim pogreškama također podrazumijevamo netočno uporabljen interpunktacijski znak ili izostavljanje velikoga slova.

Ravnajući se po hrvatskom pravopisu, učenici često grijše jer ne koriste velika slova za imena mjeseci i dana u engleskom jeziku, pa imamo *monday* umjesto *Monday*.

Postoje i tzv. pogreške u tipkanju (eng. Typographic errors), a događaju se kada učenici koji ispravno pišu vlastitim rukopisom rade pogreške pri tipkanju istoga teksta. Tu zapravo ne možemo govoriti o pogreškama jezične kompetencije nego o povremenim pogreškama u izvedbi (James 1998: 131).

Pogrješke u izgovoru razlikuju tri jasna tipa: *segmentalni* (eng. Segmental), *kombinirani* (eng. Combinatorial) i *suprasegmentalni* (eng. Suprasegmental) (James, 1998:140).

Segmentalni se odnosi na izgovaranje pojedinačnih glasova u stranom jeziku.

Malo je primjera ovakvih pogrešaka u talijanskom jeziku, jer su glasovi isti kao i u hrvatskom jeziku, ali ih je zato engleski jezik pun. Najbolji primjer je glas W koji se izgovara zaokruženim usnama, za razliku od glas V, kod kojeg su usne rastegnute i u blagom dodiru s gornjim Zubima. Budući da glas W ne postoji u hrvatskom jeziku, naši ga učenici izgovaraju kao njima srođan glas V.

Kombinirani tip bi bio kada se javljaju poteškoće u izgovoru suglasničkih skupova.

U hrvatskom jeziku postoje veoma složeni suglasnički skupovi pa učenici rijetko imaju ovakvu vrstu pogrešaka.

Suprasegmentalni se odnosi na naglasak, intonaciju i ritam bilo riječi ili cijele rečenice.

Tako u engleskom kod riječi koju prvi put susrećemo ne možemo biti sigurni u pravilan izgovor ako nam je netko ne izgovori ili je ne nađemo u rječniku. U talijanskom jeziku se često označavaju naglasci na riječima, a rečenična intonacija je veoma slična hrvatskoj pa su pogreške nešto rjeđe. Kao primjer možemo dati homograf ancora, riječ koja se isto piše, ali ovisno o naglasku ima drugačije značenje. Ancora je sidro, a ancóra znači još ili opet.

Bez obzira kojoj vrsti ili skupini pogrešaka pripadale, one se znatno smanjuju na višim stupnjevima učenja stranoga jezika kako učenici stječu nova znanja o strukturi jezika, leksiku,

jezičnim zakonitostima, njihovoj primjeni, ali i navikama ljudi koji taj jezik govore.

4. ISPRAVLJANJE POGRJEŠAKA

Kada govorimo o ispravljanju pogrješaka, onda znamo da je to nešto s čim se svakodnevno susrećemo u radu. To nije radnja koja je isključivo vezana za testove ili usmeno ispitivanje, nego je sastavni dio svakoga nastavnog procesa.

Dobar bi nastavnik kod pogrješaka trebao biti svjestan da učenik u svom jezičnom ponašanju koristi međujezik koji se tijekom učenja mijenja i usavršava. Također će pogrješke prihvatići kao redovne, prirodne i pozitivne pojave međujezika, ispravljanje će prepustiti samom učeniku ili njegovu suučeniku i neće mu prijetiti lošom ocjenom (Vrhovac, 2002:203).

Pogrješke se mogu javiti u pismenom obliku u radovima učenika, gdje ih je lakše prepoznati i ispraviti, ili u usmenom obliku dok učenici međusobno komuniciraju ili s nastavnicima, gdje ne samo da ih je teže prepoznati nego i odlučiti kada i kako ispraviti.

Kod ispravljanja pogrješaka koje se javljaju tijekom konverzacijskih vježbi, nastavnici mogu djelovati odmah, prekidajući usmenu aktivnost učenika, ili ih zabilježiti te o njima poslije raspravljati. Kako god ispravljali pogrješke, potrebno je imati na umu da se ne smije pristupiti učenicima s prijekorom, nego ih se mora motivirati da ih sami isprave i analiziraju. Naravno, ako se traži od učenika da sami prepoznaju i isprave pogrješku, ne smije se zaboraviti koliko je njihovo znanje široko na određenom stupnju učenja, tj. jesu li upoznati s tim jezičnim strukturama i njihovim zakonitostima.

Nastavnik također može uključiti i druge učenike u ispravljanje pogrješaka. Ovakav vid suradnje cijelog razreda pri ispravljanju pogrješaka ostavlja mogućnost podrobnjeg analiziranja pogrješke i njenoga uzroka. Ipak, odluče li se nastavnici za takav način ispravljanja pogrješaka, moraju biti svjesni odnosa među učenicima jer ako on nije pozitivan i surađnički, tada može dovesti do nelagode i osjećaja nesigurnosti kod onoga tko griješi (Mezzardi, 2002).

Budući da nije uvijek nužno svaku pogrješku ispraviti, postoje situacije u kojima nastavnik neće djelovati. Najčešće se takav odnos prema pogrješkama ima onda kada je riječ o vježbanju komunikacijskih vještina, a manje kada je u pitanju gramatika. Potvrđuje i to Vrhovac (2002:203): "Nastavnik upućen u teorijska načela usvajanja jezika imat će, primjerice, tijekom komunikacijskih vježbi, posve drugačiji odnos prema učenikovim pogreškama. Bit će dobromjeran prema pogreški. Neće tijekom razgovora neprestano prekidati učenika kad je upotrijebio netočan iskaz, nego će mu dopustiti da iskaže misao, ako je slušateljima razumljiva."

Nastavnik može odlučiti da neće ispravljati pogrješke ako zna da će to kod učenika izazvati psihološke barijere te ako postoji opasnost da se smanji njegovo sudjelovanje u radu zbog straha da ne pogriješi umjesto da ga potaknemo na jezičnu produkciju. Stoga je vrlo važno da nastavnik zna odmjeriti težinu pogrješke i da ne osjeća kao obvezu da je ispravi, nego da intervenira samo onda kada je ta pogrješka vezana uz nastavnu cjelinu koja se obrađuje ili se javlja često pa postoji mogućnost da se ukorijeni.

Kod pismenih se radova mora imati na umu da su oni najčešće proizvod individualnoga rada, što znači da se učenik ne može osloniti na suradnju i pomoći svojih kolega. "Jezik pisanog izraza ili teksta razlikuje se od jezika usmenog izražavanja ili govora. Prije svega, u jeziku pisanog izraza rečenice se mogu promišljati i formulirati u skladu s gramatičkim pravilima mnogo lakše nego u govornom jeziku." (Stremečki Marković, 2000:57)

Postoji i jedno, možda samo naizgled nevažno pitanje – kako označavati pogreške u pisanim radovima, crvenom ili plavom kemijskom olovkom, te ispraviti ili podrtati pogrešku?

Ispravljuju li se pogreške plavom olovkom, riskira se da će ih učenici shvatiti kao nebitne te da neće težiti njihovu ispravljanju. Crvena, pak, može djelovati psihološki zastrašujuće i demotivirajuće (Mezzardi, 2002:6). Podcrtati li se samo pogreška, učeniku se daje prilika da o njoj razmisli i ispravi je, međutim, one se često i događaju upravo zbog nedovoljnoga znanja pa nastavnik ne može biti siguran da će u konačnici dobiti ispravni oblik. Tada se može uključiti i cijeli razred u ispravljanje pogrešaka, ali se treba voditi računa o tome da se pojedinac ne osjeća prozvanim ili, još gore, kažnjjenim zbog neznanja. Najbolje bi bilo u tom slučaju da nastavnik, ispravljujući pismene radove, bilježi sve pogreške koje se javljaju u njima te da ih na sljedećem satu ispravlja s cijelim razredom ne spominjući tko ih je napravio.

Također, ako se učenike želi uključiti u ispravljanje pogrešaka, može se u njihovim pismenim radovima iznad podcrtane pogreške kraticama naznačiti kakva je ta pogreška, npr. GR = gramatička pogreška, PR = pravopisna pogreška i slično. Tako im se pomaže u ispravljanju pogrešaka, a da pri tome nisu dobili gotov ispravni oblik, nego su o njemu morali razmišljati. Ispravlja li se pogreška tako što se točan oblik zapisuje iznad nje ili na margini, onda svakako treba upisati i pozitivne komentare pored dobro realiziranih paragrafa, npr. dobro osmišljeno, dobar izbor riječi i slično (Mezzardi, 2002:6).

Iz svega navedenoga, očito je da ovo nije lak proces, ali trebamo težiti razvijanju svijesti o potrebi ispravljanja pogrešaka kod učenika kako bi se izbjeglo njihovo ukorijenjivanje u jezični sustav. Također se mora stvoriti osjećaj sigurnosti kod učenika, tako da oni ispravljanje ne vide kao nešto negativno, nego kao poticaj za stjecanje bolje jezične kompetencije.

5. ZAKLJUČAK

Pogrješka je sastavni dio svakoga procesa usvajanja znanja, bilo da se radi o stranom jeziku ili nekoj drugoj materiji. Nisu sve pogreške nužno znak nedovoljne jezične kompetencije, nego mogu biti uzrokovane pojavom medujezika kao prijelaznoga jezičnog sustava.

Također moramo biti svjesni da je točan jezični oblik kojem se toliko teži kod učenika gotovo nemoguće postići jer ga često nemamo ni u hrvatskom jeziku. Svakodnevni jezik kojim se koristimo izvan obrazovnih ustanova uvelike se razlikuje od standardnoga književnog jezika.

Suvremeno obrazovani nastavnik svjestan je da on nije jedini izvor točnih jezičnih oblika koje učenik usvaja nego da su tu i ostali učenici, a oni ne rabe uvijek točne oblike standardnoga jezika (Vrhovac, 2002).

Tako je i sa stranim jezikom koji učenici susreću izvan učionice. Strani mediji, koji bi trebali biti izvor standardnoga jezika, često su puni loše uporabljenih iskaza koji kao takvi ostaju u učenikovoj memoriji. Dakle, ne treba uvijek ispravljati netočne oblike i težiti isključivo točnim oblicima, jer je usvajanje struktura jezičnoga sustava dugotrajan proces čiji su neizbjegjan dio i pogreške.

LITERATURA:

- Cattana, A., Nesci, M. T. (2000): *Analisi e correzione degli errori*. Torino, Paravia.
- Ellis, R. (1997): *Second language Acquisition*. Oxford, University Press.
- James, C. (1998): *Errors in Language Learning and Use*. Harlow, Longman.
- Mezzardi, M. (2002): *La correzione degli errori*, In. IT III, 1, 4–9.
- Stremečki Marković, S. (2000): *Analiza pogrešaka u pisanim izrazu kao strategija učenja*, Strani jezici XXIX, 1–2, 57–62.
- Thornbury, S. (1999): *How to Teach Grammar*. Essex, Longman.
- Ur, P. (2004): *A Course in Language Teaching*. Cambridge, University Press.
- Vrhovec, Y. (2002): *Važnost suvremenog obrazovanja nastavnika*, Strani jezici XXXII, 3–4, 199–207.
- http://en.wikipedia.org/wiki/Second_language_acquisition

ERRORS ANALYSIS IN ENGLISH AND ITALIAN LANGUAGE LEARNING

Summary

In this paper we focused on classification of the errors in English and Italian language learning. Errors are classified by reference of three criteria: modality, medium and level. We also tried to distinguish systematic errors from occasional errors/ mistakes. The most common cause of errors is interlanguage, an emerging linguistic system, which leads to interference between two languages or even dialects. We have also dealt with the different ways of correcting written or spoken errors and mistakes.

Key words: *error classification; errors; mistakes; interlanguage; error correction*